

Ванр. проф. др Јелена Клеут

Филозофски факултет у Новом Саду

Jelena.kleut@ff.uns.ac.rs

Рецензија књиге *Медијска писменост у дигиталном добу*

Књига *Медијска писменост у дигиталном добу*, аутора Марије Вујовић и Душана Алексића, представља целовит, синтетичан, добро структуриран и осмишљен водич кроз свет масовних медија. Постављајући медијску писменост као централни угао из ког се посматрају медији, књига у 18 поглавља и 220 страна преводи литературу из области комуникологије и новинарства у штиво које лако могу да усвоје студенти и сви они који желе да разумеју канале, поруке, ефекте и контексте медија.

Укратко, монографија је структурирана тако да већ на почетку уводи читаоце у дигитално доба и нуди преглед дефиниција и типологија медијске писмености – писмености која у доба „битова и бајтова“ постаје централна преокупација јавних политика, образовних стратегија и пословних модела медија. Потом се аутори враћају на традиционалне медије који, како је Меклуан пророчки тврдио, никада не нестају, већ настављају да живе као садржај других медија. Овај преглед садржи и податке о актуелном стању медијске сцене у Србији, гледајући појединачно по сваком од медијских тржишта штампе, радија, телевизија и др., чиме се историјски подаци стављају у савремени контекст који је неопходан за разумевање медијских порука. Управо поруке, то јест, садржај медија, следећа су тема и овде аутори наглашавају различите елементе медијске писменост који су потребни за читање информативних, забавних и рекламних садржаја. После ових, условно речено, уводних поглавља, следе поглавља који се ослањају на фондус централних комуниколошких тема – ефекти медија, медијска манипулација и пропаганда, медијски ефекти, стереотипи, говор мржње, медији и приватност, насиље у медијима и друге. Као својеврсни закључак ових поглавља, аутори представљају стратегије за побољшање медијске писмености. Очито свесни да је медијска писменост пре пролиферације вештачке интелигенције и после овог преломног тренутка нису исте ствари, аутори отварају и ову тему као својеврстан изазов који доноси будућност. Кроз наведена поглавља Марија Вујовић и Душан Алексић комбинују регулаторне оквире, међународне и домаће, са адекватним примерима из медијске праксе и/или прегледима доступних истраживања. Тако се друштвена очекивања од медија, нормирана у законским документима, допуњују сазнањима о начинима на који медији (не) испуњавају друштвене функције.

Последњу целину књиге чини студија о медијској писмености и медијским навикама студената Филозофског факултета у Нишу, која представљену теоријску основу тестира и

утолико се надовезује на претходна поглавља. Међутим, ово поглавље може да функционише и као самостална целина у којој аутори нуде резултате оригиналног емпиријског истраживања. У контексту целокупне монографије, најзначајнији је истраживачки налаз који показује да студенти који су код аутора похађали предмет Медијска писменост у дигиталном добу боље процењују своју медијску писменост у више различитих категорија. Тиме се представљено истраживање може разумети и као својеврсна метапорука, порука која нам саопштава значај рада на стицању компетенција медијске писмености.

Свеукупно посматрано, монографија Марије Вујовић и Душана Алексића писана је прецизним и јасним гласом стручњака који умешно филтрирају сазнања из области комуникологије и новинарства. Одликује је стил прилагођен студентској популацији, уз педагошке елементе као што су прегледност у начину излагања, и усмереност ка дефинисању појмова и систематизацији. „Пожељни читалац“ књиге, да искористимо термин Умберта Ека, не мора да поседује велико претходно знање о функционисању медија већ да се препусти путу који за њу или њега крче аутори. Књига ће се, верујем, показати од великог значаја не само за студенте педагошких профила већ и за наставнике који већ сада изводе наставу у школама и желе да своје часове допуне темама из домена медијске писмености. Богата библиографија на коју се реферише може, такође, послужити онима који желе да се даље усавршавају у овој области да се ослоне на квалитетан избор који су аутори направили.

У закључку аутори наводе да је монографија конципирана тако да не пружи само академски допринос већ да представља позив на акцију. Она то успева да уради на два начина - прво, промовишући тему медијске писмености као одговора на многобројне изазове умреженог, високо медијатизованог савременог света, а потом и нудећи обиље корисних савета свима који желе да унапреде сопствену медијску писмености или да се усмере ка медијском описмењавању других.

У односу на књиге које се баве сродним спектром тема, монографија се истиче по томе што надилази приручнички приступ и заснива своје увиде на разноврсној и добро одабраној научној литератури, по томе што свеобухватно поставља оквир за разумевање најважнијег облика писмености у савремено доба и што систематично упућују на домаћу медијску праксу. Из наведених разлога, срдечно препоручујем објављивање књиге *Медијска писменост у дигиталном добу*, аутора Марије Вујовић и Душана Алексића.

Нови Сад, 26. јун 2025.

Јелена Клеут